

GEÇMİŐTEN GÜNÜMÜZE
GİRESUN'DA DİNİ VE KÜLTÜREL HAYAT
SEMPOZYUMU-I

(25-27 Ekim 2013)

BİLDİRİLER
I

(SALON-A/B)

EDİTÖR
MEHMET FATSA

GİRESUN İL ÖZEL İDARESİ KÜLTÜR SERİSİ-2

Cevat EKİCİ*

EYNESİL'DE BİR HALDÎ ŞEYHİ:
HACI MUSTAFA EREN

Nakşibendiliğin Tarihi Gelişimi Ve Halidilik

Nakşibendilik bir isnad zinciri ile kendisini Hz. Peygambere bağlayan sünni bir tarikatır. Kurucusu Bahaeddin Nakşibend 1318 yılında Buhara yakınlarında Kasr-ı Hinduvan'da doğmuş, tasavvuf terbiyesini Emir Külal'den almış, zikirde hafi usulü benimsemiştir.¹ Fikirleri ve yaşayışı ile geniş bir çevreyi etkilemiştir. Bu tarikatta Hz. Peygamber'e bağlanan silsile umumiyetle şu şekilde kabul edilmektedir. Hz. Ebubekir, Selman-ı Farisi, Kasım bin Muhammed, Cafer-i Sadık, Bayezid-i Bistami, Ebul Hasan Hrakani, Ebu Ali Farimedi, Yusuf Hemedani, Abdulhaluk Gucdvani, Arif Rivegeri, Mahmud Fagnevi, Ali Ramiteni, Muhammed Baba Semmasi, Emir Külal, Bahaüddin Nakşibend, Hace Alaeddin Attar, Yakup Çerhi, Ubeydullah Ahrar, Kadı Muhammed Zahid, Derviş Muhammed Semerkandi, Muhammed Emkenegi, Muhammed Baki, İmam-ı Rabbani, Muhammed Masum, Şeyh Seyfeddin, Muhammed Bedayuni, Habibullah Mazhar Can-ı Canan, Abdullah Dehlevi ve Halid-i Bağdadi'dir.

Halid-i Bağdadi'ye kadar bu silsilede yer alan kişilerin gerçekleştirdiği uygulamalar sebebi ile tarikat çeşitli isimlerle anılmıştır. Bu isimler Bayezid-i Bistami'ye kadar Bekriyye, Bayezid'den Abdülhaluk Gucdvaniye kadar Bayezidiyye, Abdülhaluk Gucdvani'den Bahaeddin Nakşibend'e kadar Hacegâniye, Nakşibend hazretlerinden Ubeydullah Ahrar'a kadar Nakşibendiye, Ubeydullah Ahrar'dan İmam Rabbani'ye kadar Ahrariye, İmam-ı Rabbani'den Mevlana Halid'e kadar Müceddiyye, Halid-i Bağdadi'den günümüze kadar Halidiyedir.²

Halid-i Bağdadi yaptığı çalışmalarla bir çok halife yetiştirerek tarikatı geniş bir coğrafyaya yaymıştır. Bu yayılma alanı içerisinde en önemlisi Osmanlı topraklarıdır. Onun dönemine kadar tarikat Osmanlı Devleti sınırları içerisinde Abdullah-ı İlahi'nin kısıtlı bir alanda faaliyeti dışında yaygınlık kazanamamıştır. Bildirimizin konusu olan Hacı Mustafa Eren'in Halid-i Bağdadi'ye uzanan silsilesinde sırasıyla; İhramcı-zade İsmail Hakkı Toprak, Mustafa Takî, Hacı Ahmed Niksarî, Mustafa Hâki, Mustafa Rumî, Halil Hamdi Paşa, Yahya Dağıstani, Abdullah Mekki yer almaktadır.³

Abdullah Mekki

Abdullah Mekki Fatsa'nın Fizme kasabasındandır. Babası ulemadan Ali Efendi'dir. Kabri Fizme'de Eceli Mahallesi Büyük Cami yanındadır. Annesi Fizme'nin Çakırlı beldesinden Sarı Ali oğlu Mehmed Efendi'nin kızı Emine Hanımdır. Niksar Mezarlığında medfundur.⁴ Abdullah Mekki'nin Hacı Halit, Hüseyin

* Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı

1 Necdet Tosun, Bahaeddin Nakşibend Hayatı, Görüşleri, Tarikatı İstanbul 2002

2 H.Kamil Yılmaz, Altın Silsile, İstanbul 1994

3 Mehmet Fatsa, Tasavvufta Mekki Kolu, İstanbul 2000

4 Kaynak kişi: Hasan Arı. Fizme Köyündendir. Abdullah Mekki'nin babası ile Hasan Arı'nın dedesi kardeşlerdir. Fatma Temir Silsile-i Aliyye isimli çalışmasında Abdullah Mekki'nin Mekki olduğunu söylemektedir. Ancak yaptığımız saha araştırmaları sonucu Fatsa ilçesi Fizme köyünden olduğu tespit edilmiştir.

ve Ubeydullah⁵ isimli üç oğlu Nedibe, Emine⁶ ve Hatice⁷ isimli üç kızı vardır.⁸

Abdullah Mekki Fizme kasabasında Hapan mevkiinde kendisine ait bir araziye halkın kullanımı için mera olarak bağışlamış köyünde yaptırdığı çeşme ise yol yapımı esnasında toprak altında kalmıştır. Keşlik Mahallesi'nde bulunan evinin günümüzde sadece temelleri bulunmaktadır.⁹

Abdullah Mekki köyünden ayrılarak Halid-i Bağdadi'ye intisab etmiş ve ondan aldığı icazetle önce Erzincan'da daha sonra Mekke-i Mukerreme'de Ebu Kubeys dağında bulunan tekkesinde faaliyette bulunmuştur.¹⁰

Mevlana Halid'in bir hac yolculuğunda Abdullah Mekki'ye sevgisini göstermek için, "bu defa hacca gelişim seni ziyaret içindir" dediği rivayet olunmaktadır.¹¹ Halidiyenin islam aleminin en uzak bölgelerine kadar yayılmasında Abdullah Mekki önemli rol oynamıştır. Müridleri arasında yalnız Türkler, Kırım ve Kazan Tatarları değil, Halidiyeyi Güneydoğu Asya'ya götüren Sumatralı şeyh İsmail Minankabavi de bulunuyordu. 1856'da Singapur'a giden Şeyh İsmail ertesi yıl Riau saltanatının merkezi Penyengat adasına geçerek Sultan Muhammed Yusuf'un Halidiye'ye intisab etmesini sağlamıştır.¹²

Yahya Dağstani

Dağistan'daki idari görevlerini bırakarak Abdullah Mekki ile tanışmış onun manevi terbiyesi ile yetişerek ve birçok insanı irşad etmiştir.

Halil Hamdi Dağstani

Babası Yahya Dağstani vasıtasıyla dünya işlerini bırakarak Nakşibendi tarikatına girmiş ömrünü Mekke'de mücavir¹³ olarak geçirmiştir. Abdullah Mekki'nin 7 sene terbiyesinde kaldıktan sonra hilafet görevi verilmiştir. Cava, Malezya ve Anadolu'da birçok insanın yetiştirilmesine vesile olmuştur. Dağistan emirlerinden selefleri olan kişiler Osmanlı Padişahları Sultan Ahmed, Sultan Mustafa'nın hizmetlerinde bulunmuşlar ve bu padişahların övgüleri ile fermanlarına nail olmuşlardır. Halil Paşa da selefleri gibi Sultan Abdülmecid, Abdülaziz ve Abdülhamid dönemlerinde önemli hizmetlerde bulunarak onların iltifat ve övgülerine layık olmuştur.¹⁴

Mustafa Rumi

Gümüşhane'ye bağlı Şiran'ın Sarıca köyünde doğmuştur. Babasının ismi Ömer'dir.¹⁵ Doğum tarihi hakkında kesin bilgi sahibi olmamakla birlikte bazı kaynaklar 1838 yılını vermektedirler.¹⁶ Tespit

5 BOA, Y.MTV, 101/82 Mekke Emiri'nin 29 Muharrem 1312/2 Ağustos 1894 tarihli Yıldız Sarayı'na yazısı

6 BOA, İ.DH, 1056/82897 21 Safer 1305/8 Kasım 1887 tarihli irade.

7 BOA, İ.DH, 1056/82897

8 Abdullah Mekki'nin Hacı Halit, Hüseyin ve Nedibe isimli çocukları olduğuna dair bilgi Fizme köyüne 1999 yılında yapılan bir seyahatte o günlerde 80 yaşında bulunan Hasan Arı'dan öğrenilmiştir.

9 Kaynak Kişi: Hasan Arı

10 BOA, İ.DH, 101062, Şeyh Ali bin Hüseyin, Arapça Tercümesi, Şeyh Murad bin Abdullah Kazani, Reşahat Aynülhayat, s.178-180

11 Halidiye Risâlesi, Mevlana Halid El-Bağdadi, Haz. Yakup Çiçek İstanbul, 1994

12 Hamit Algar "Halidiye" TDVİA c.15 s.295

13 Memleketini terk ederek zamanını Haremeyn'de ibadetle geçiren kimse.

14 Hamdi Paşa'nın bildiğimiz iki yazılı eseri vardır. Birincisi İrşâdü'r-Râgıbî'n'dir. Bu eser 1889 tarihinde Bab-ı Alide Mahmud Bey Matbaasında basılmıştır. Bulabildiğimiz tek nüsha Millet Kütüphanesi Ali Emiri kısmında 759 numara ile kayıtlıdır. 40 sayfadır. Tarikat müntesiplerine Nakşibendiye usul ve kaidelerini açıklayan Türkçe muhtasar bir risale şeklinde kaleme alınmıştır. Eser tamamlandıktan sonra Sultan II. Abdülhamid'e sunulmuştur. Diğer eseri ise Mekke'nin faziletlerinin anlatıldığı Millet Kütüphanesi Ali Emiri kısmı 2234 numarada kayıtlı kısa risalesidir. Bu risale 13 sayfa olup el yazısı ile kaleme alınmıştır. Hattın kime at olduğu tespit edilememektedir. Bu iki eser tarafımızdan yayına hazırlanmaktadır.

15 İstanbul Müftülüğü, Meşihat Arşivi, Ulema Sicil Dosyası, 890 Mustafa Rumi'nin Hacı Ahmed Niksari'ye verdiği icazetname.

16 Türk Kültüründe İz Birakan İskilipli Alimler, Şiranlı Şeyh Hacı Mustafa Efendi, s.407, TDV Yayınları, Ankara 1998

ettiğimiz ilk çocuğunun doğumunun 1863 yılı olması bu tarihin yaklaşık olarak doğru olabileceği fikrini desteklemektedir. İlk eğitimini köyünde alan Mustafa Rumî Tokat ve Uşak'ta eğitimine devam etmiştir. Daha sonra tasavvufa meyl ederek Mekke'ye gitmiş burada Seyyid Yahya Dağstani ile tanışmış ve ona intisab etmiştir. Kendisine tevdi edilen irşad görevi ile Çorum'a gelerek Kellegöz Cami karşısındaki tekkesinde faaliyetlerini sürdürmüştür.

Mehmed Nuri(d.[1] Safer 1280/18 Temmuz 1863), Abdullah(d.1 Şevval 1284/26 Ocak 1868), Abdurrahman(d.16 Muharrem 1289/26 Mart 1872), Mehmed Emin(d.29 Zilhicce 1291/6 Şubat 1875), Mehmed Hilmi(d.5 Zilhicce 1301/26 Eylül 1884), Mehmed Faik(d.(1) Safer 1303/9 Kasım 1885) isimlerinde 6 oğlu Saliha(d.16 Muharrem 1289/26 Mart 1872) ve Firuze(d.29 Zilkade 1293/16 Aralık 1876) adında iki kızı Mustafa isimli bir torunu(d.2 Zilhicce 1319/12 Mart 1902)vardır.¹⁷

Son hac ziyaretinde Medine-i Münevvere'de hastalanarak vefat ettiği ve Cennetü'l-Baki kabristanına defn edildiği bilinmektedir. Vefat tarihinin yaklaşık olarak 1906 olduğu ifade edilmektedir.¹⁸

Mustafa Hâki

Mustafa Hâkî Efendi, Tokatlı olup 1865 yılında doğmuştur. Babasının adı Abdullah'tır.¹⁹ Küçük yaşlarda Çorum'a giderek Şiranlı Şeyh Mustafa Rumî'nin halka-i tedrisine girdiği aynı zamanda da onun müridi olduğu bilinmektedir.²⁰ Tokat'taki hayatına ait Soğukpınar Camii'nde bir dönem imamlık yaptığına ilişkin rivayet bulunmaktadır. Bahaeddin Efendi adında oğlu Huriye Cemile adında bir kızı olduğu bilinmektedir.

Meşrûtiyetin İlanı ve Hâkî Efendi'nin Mebusluk Günleri

II. Meşrûtiyetin ilk seçimlerine, Hocasâde Mustafa Hâkî Efendi ikinci seçmenlerden aldığı 47 oyla Sivas vilayeti Tokat sancağı mebusu olmuştur.²¹ Hâkî Efendi'nin 1908-1911 yılları arasında meclis-teki faaliyetleri 3 başlık altında toplanabilir:

Seçim çevresi ile ilgili olanlar: Küçükbaş hayvanlardan alınan verginin azaltılması, kadastro usulünün tatbiki, öşürün toplanmasında çeşitli kolaylık sağlanmasıdır.

İlim çevresi ile ilgili olanlar: Meclis İlimiye encümeninde bulunan Hâkî Efendi, medreselerin ıslahı, Mecellenin yetersizliği sebebiyle mufassal kanun-ı umumi yapılması, vakıfların ehil olmayanların elinden alınarak kanuni ve geçerli bir sisteme bağlanması gibi konularda takrirler vermiştir.

Siyaset ve ideolojik tavırları ile ilgili olanlar: Hâkî Efendi İttihat ve Terakki Partisi'nin en güçlü kabinesi olan İsmail Hakkı Paşa hükûmetinin güven oylamasına katılmamıştır. Siyasi duruşunun en esaslı şekilde anlaşılabilceği tavrı ise Kanun-ı Esasî'nin 35. maddesinin tadiline dair görüşmeler sırasında ortaya çıkmıştır. İttihad ve Terakki Partisi bu günlerde Padişah'a meclisi fesh etme yetkisi vermek istiyordu. Meclisin fesh edilmesi ile bir an önce yeniden seçim yaparak muhaliflerden arındırılmış bir meclis oluşturacaktı. Bu niyetlerle gerçekleştirilen oylamada 124 kabul 105 red 4 çekimser oy kullanılmıştır. Hâkî Efendi red oyu kullanarak açık bir şekilde İttihad ve Terakki Partisi'nin muhalifi olduğunu göstermiştir.²²

Mustafa Hakî Efendi irtihaline kadar İstanbul Çarşamba'da bulunan İsmet Efendi dergâhında irşad faaliyetine devam etmiştir. Zamanın salgın hastalığı olan İspanyol nezlesinin zatürraye dönüşmesi

17 Çocuklarının isimleri ve doğum tarihleri aile kütüphanesinde yer alan bir kitaba bizzat el yazısı ile tahrir edilmiş hattından alınmıştır.

18 Türk Kültüründe İz Birakan İskilipli Alimler, Şiranlı Şeyh Hacı Mustafa Efendi, s.407, TDV Yayınları, Ankara 1998

19 Mustafa Hakî Efendi'nin doğum tarihi ve babasının adına ait bilgileri kızı Huriye Cemile Hanımla görüşen Kadir Yurtseven'den öğrenilmiştir.

20 Bir İnsan-ı Kâmilin Dünyadan Seferi, Ahmed Şirani, İtisam, s.60

21 Takvim-i Vekâyi' 8 Teşrin-i Sâni 1324, no. 44, TBMM Arşivi Mebus Dosyaları Numara 233

22 MMZC, c.2, s.508-510 31 Kanunievvel 1327

sonucu 15 Ocak 1920 Perşembe günü, vefat etmiş,²³ Fatih Cami kabristanına defnedilmiştir.²⁴

Hacı Ahmed Niksari

Hacı Ahmed Efendi 3 Eylül 1863 senesinde Mesudiye kazâsına bağlı Beyseki köyünde doğmuştur. Dedesi Sarı Ali, babası Yusuf Efendi, annesi ise Marziyye Hanımdır. Hacı Ahmed Efendi, Çorum'a giderek Mustafa Rumî'ye intisab etmiş kendisinden ilim ve tarikat icazetlerini almıştır.²⁵ Daha sonra 14 Kasım 1910'da, Yağlıbasan Medresesi müderrisliğine tayin olmuştur.²⁶ Bundan sonraki ömrü Ulu Cami'de verdiği vaazlar ve talebe yetiştirmekle geçmiştir. Hayatı, hizmet halkalarını birbirine eklemekle geçen Hacı Ahmet Efendi 30 Ocak 1937 tarihinde vefat etmiştir²⁷. Kabri Niksar'da Melikgazi Mezarlığındadır. Kabrinin yan tarafında oğlu Mehmed Faik ve kardeşi Ömer Efendiler medfûn bulunmaktadır.

Mustafa Takî

Mustafa Takî Efendi 1873 yılında Sivas'ta doğdu. Babası Mehmed Selim Efendi annesi Saniye Hanımdır. Eğitimini Sivas İbtidai ve Rüşdiyesinde tamamlamış, Sivas Adliyesinde çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Sivas Sultanisinde Arapça dersleri vermiştir. TBMM I. Dönem Sivas mebusluğu yapmıştır. Bu görevinden sonra yeniden Sivas'ta Arapça ve hadis dersleri vermiştir. Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad ve Beyanülhak dergilerinde pek çok ilmi makalesi yayınlanmıştır. Tarih-i Nur-ı Muhammedi²⁸ ve Kırk Hadis²⁹ isimli iki eseri bulunmaktadır. 1925 yılında vefat etmiştir. Kabri Sivas'ta Abdülvahab Gazi Türbesi civarındadır.³⁰

İhramcızade İsmail Hakkı Toprak

Sivas'ın Örtülüpınar Mahallesinde 1880 yılında dünyaya gelmiştir. Babası Hüseyin Hüsnü Efendi annesi Ayşe Hanımdır. İlk tahsilini babasının görevi sebebiyle Zara'da yapmıştır. Rüşdiye mektebini 1895 yılında tamamlamıştır. Medrese eğitimini ise Şifaiye Medresesinde yapmıştır. Memuriyete Sivas Adliyesinde başlamış daha sonra Tokat'ta Düyun-ı Umumiye, Sivas İhisar İdaresi, Zara-Çarhı tuzlasına bağlı Cedit tuzlasında görev yapmış 1931 yılında emekli olmuştur.

İhramcızade'nin ilk müşşidi Arap Şeyh ismi ile bilinen Seyyid Abdullah Haşim'dir. Daha sonra Tokat'ta Mustafa Hâki ile tanışarak ona intisab etmiştir. Sükûti tarzda sohbetlerle terbiye metodunu uygulayan İhramcızade'nin 165 beyitten oluşan mevlidi bulunmaktadır. Sivas Ulu Camiinin yeni baştan yapılması İmam Hatip Lisesi gibi birçok hayır eserinin tamamlanmasına öncülük yapmıştır. 2 Ağustos 1969 tarihinde vefat etmiştir. Kabri Sivas'ta Ulu Cami haziresindedir.³¹

Hacı Mustafa Eren

Hacı Mustafa Eren 1 Aralık 1926'da Giresun ili Eynesil ilçesinin Ören Köyünde doğmuştur. Babası Mustafa Efendi annesi ise Fatma Hanımdır. Aile lakabı Kesperzade yada mahalli söylenişle Gasperoğullarıdır. Hacı Mustafa Eren atalarının Ören köyüne Kırım'ın Gaspra şehrinden göç ettiğini ifade etmiştir.³² Aile arasında Giresun yöresine gelen ilk kişinin ulemadan bir zat olduğu ve bu kişinin önce Görele'ye

23 Bir İnsan-ı Kâmilin Dünyadan Seferi, Ahmed Şirani, İtisam, s.60

24 Tasvîr-i Efkar, 2960 16 Kanunsânî 1336 Cuma Mezar seviyesi toprak hizasındadır. Kabir taşındaki kitabede: "Eâzım-ı meşâyih-i Nakşibendiye-i Halidîyeden İsmetullah Efendi Dergâhı post-nîşini Tokadî es-Seyyid el-Hâc Mustafa Hâkî Efendi hazretlerinin aramâh-ı ebedisidir" yazılıdır.

25 İstanbul Müftülüğü, Meşihat Arşivi, Ulema Sicil Dosyası, 890

26 İstanbul Müftülüğü, Meşihat Arşivi, Ulema Sicil Dosyası, 890

27 Vefat tarihi Niksar Melikgazi Mezarlığında bulunan mezar taşından alınmıştır.

28 17 cüzdür. 1923 yılında Öğüt Matbaasında basılmıştır.

29 85 sayfalık bu eser Midhat Paşa Sanayi Mektebi Matbaasında 1911 yılında basılmıştır.

30 Cemal Ağırman, Sivas Mebusu Mustafa Takî Efendi: hayatı, eserleri ve bazı düşünceleri Sivas 2006

31 İsmail Hakkı Altıntaş, Nakşî-Hâkî Tarikatı ve İlm-i Ledün Sırları İstanbul'da Gözde Matbaasında basılan eserin tarihi bulunmamaktadır.

32 Kaynak Kişi: Necip Candan

daha sonra Eynesil'e medrese kurduğu rivayet edilmektedir.³³

Hacı Mustafa Eren İlkokulu Eynesil Merkez İlkokulunda tamamlamış daha sonra tahsil hayatına devam etmemiştir. Çocukluğundaki ilk dini eğitimini mahalli hocalardan almıştır.

21 Aralık 1943 tarihinde Elmas hanımla evlenmiştir. Evliliğinden Baki, Mehmed ve Dursun adlarında üç oğlu Fatma, Türkan, Safiye ve Emine adında dört kızı dünyaya gelmiştir. Oğullarından Mehmed 20 Kasım 1962 tarihinde vefat etmiştir.

Hacı Mustafa Eren 12 Mayıs 1946 tarihinde askere sevk edilmiştir. 30 Mayıs 1946 tarihinde Urfa gümrük muhafaza birliğine katılmıştır. 30 Mayıs 1949 tarihinde Kilis Gümrük Muhafaza Taburundan terhis olmuştur.³⁴ Askerden dönüşünde başladığı manifatura ticaretine 1966 yılına kadar devam etmiş daha sonra geçimini çay ve fındık bahçelerinden elde ettiği ürünlerin satışından sağlamıştır.

Dinî ilimleri tahsile 21 Ekim 1952 tarihinde başlamıştır.³⁵ Hocaları Hacı Ahmed Okur Efendi³⁶ Hacı Hafız Efendi ve Hacı Hasan Güdüköğlü'dür.³⁷ Talebe arkadaşları arasında hızlı kavrayışı ile dikkat çekmiştir.³⁸ Hocalarından Hafız Efendi Ören'in komşu köyü olan Oğuz'dandır. Hacı Mustafa Eren'in köyü Ören ile Oğuz köylüleri arasında yayla kullanımı sebebiyle önemli sorunlar yaşanmasına rağmen Oğuz köyüne ders alabilmek için rahatlıkla gidebilmiş hiçbir sorun yaşamamıştır. Tahsilini 1957 yılında tamamlayarak icazetini Ahmed Okur Hoca Efendi'den almıştır.³⁹ Bu icazet 21 sayfa ve Hacı Ahmed Efendi'nin el yazısı ile Arapça olarak kaleme alınmıştır.

Kısa sayılabilecek bir müddet siyasetle de ilgilenmiştir. Siyasi faaliyetlerini Demokrat Parti içerisinde aktif olarak sürdüren Hacı Mustafa Eren 1954 yılı Giresun İl Kongresinde yaşadığı bir olay üzerine siyasetle yollarını ayırmıştır. Kongrede devletin resmi dininin İslam olması ve masonluğun ilga edilmesi hakkında yaptığı konuşması⁴⁰ esnasında Refik Koraltan kürsüye gelerek mikrofonu kısa bir süre almak istediğini söylemiş ve dinleyicilere "demokrasi bu gibi insanların öncülük yapması demek değildir. Bu gibi insanların partide yeri yoktur. Umarım ki bunu susturursunuz" şeklinde kısa bir konuşma yapmış, Mustafa Eren'e bir daha söz verilmesini engellemiştir. Hacı Mustafa Eren daha sonra yaptığı bir değerlendirmede kongrede gerçekleşen bu olayın kendisinin dini sahada terakkisi için Allah'ın bir lütfu olduğunu ifade etmiştir.⁴¹

İsmail Hakkı Toprak'a İntisabı: Hacı Mustafa Eren ilim tahsiline devam ederken 1953 yılında manevi terakki için arayışa girmiştir. Kendisine yapılan tavsiye üzerine Halidi Şeyhi olan İhracızade İsmail Hakkı Toprak'a 26 Nisan 1954 tarihinde ayrıntılı bir mektup göndermiştir.⁴² 7 Mayıs 1954 tarihinde İhracızade'den cevabi bir mektup gelmiştir. "Kardeşim Mustafa Efendi" hitabı ile başlayan mektupta "26. 4. 954 tarihli mufassal mektubunuzu okudum. Bizim pirimiz (Mustafa Rumi) eğer bu dervişlik sarf ve nahv gibi olsa idi bir haftada okurdum, okuyamadım. Buyurmuş. Biz size ne diyelim mülakata muhtaç bu kadarla iktifa ve çok selam ve dua ederiz." denilerek bizzat görüşme isteğini belirtmiştir.⁴³ Mustafa Eren bir arkadaşına mektupla ilgili yaptığı değerlendirmede "hal ehli büyüklerin çok söz et-

33 Kaynak kişi: Ramazan Okur

34 Eynesil Askerlik Şubesi Asker Kütük Defteri. Askerliğinin son günlerinde Trabzon'a geldiği ve burada görevini tamamladığı bilinmektedir.

35 Bu bilgi hatıra defterinden alınmıştır. Defter Baki Eren'in özel arşivindedir.

36 1875 yılında doğmuştur. Fatih Medresesinden mezundur. Tirebolu Müftüsü iken emekli olmuştur. 1964 yılında vefat etmiştir. Kaynak kişi: Ramazan Okur

37 Fatih Medresesi mezundur. Giresun ve Trabzon'un muhtelif yerlerinde 46 yıl imam ve vaziflik görevlerinde bulunmuştur. 1964 yılında 87 yaşında Eynesil'in Altınlı Mahallesinde vefat etmiştir. Kaynak kişi: Ramazan Okur

38 Kaynak kişi: Hasan Çöçen

39 Bu icazet Baki Eren'in özel arşivinde bulunmaktadır.

40 4 Sayfa olan konuşma metni Baki Eren'in özel arşivindedir

41 Kaynak kişi: Hasan Çöçen

42 Kaynak kişi: Zekeriya Akgül

43 İhracızade'nin Hacı Mustafa Eren'e gönderdiği 5 mektup 1 telgraf bugün Baki Eren'in özel arşivinde korunmaktadır.

mekten kaçındıkları için kısa yazılmış olduğunu" ifade etmiştir.⁴⁴ Yine aynı mektupta karşılıklı görüşme isteğinin ifade edilmesi sebebiyle 1954 yılı güz aylarında Sivas'a giderek üç gün misafir kalmıştır.⁴⁵ Bu ziyaretinde İhramcızade İsmail Hakkı Toprak'a intisab ederek tarikat dersini Adliye Baş Kâtibi Sırrı Bey'den almıştır.⁴⁶ Seyahatine ilişkin hatıralarını yakın çevresine naklederken İhramcızade'nin: "Buraya kadar aklınla geldin. Bundan sonrası söz tutmaktır." şeklinde nasihatte bulunduğunu söylemiştir.⁴⁷ Halidi tarikatında müridin manevi terakkisinde önemli bir adım olan seyr-i sülûka 16 Aralık 1954 Perşembe gecesi başlayarak 30 Aralık 1954 Salı günü tamamlamıştır.⁴⁸

Hacı Mustafa Eren'in Müşidlik Makamına Geçışı: Hacı Mustafa Eren müridan ve halk arasında hal ve hareketleri ile sevilen ve saygı duyulan bir kişiliğe sahiptir. Bu yönleri ile İhramcızade'nin sağlığında iken dahi onun yerini dolduracak namzetler arasında görülmekteydi. İhvan çevresi onun hakkında bu düşünceler içinde iken 1965, 1967 ve 1968 yıllarında kendisinin irşad makamına geleceğine ilişkin manevi bir takım işaretler aldığını tuttuğu notlardan anlamaktayız. Hacı Mustafa Eren bu mesajları 1968 yılına kadar vesvese olarak değerlendirmiştir. Ancak 22 Mart 1968 tarihli notunda "İşraktan sonra yatakta sol göğsüme şeyhlik nuru doldu epey müddet durdu. Ben bunlara hep vesvese dedim lâkin bunlar herhalde vesvese değil"⁴⁹ şeklinde ifade ettiği kendisine müşidlik görevinin ilahi kanalla verildiğini anlamıştır. Buna rağmen İhramcızade'nin vefatına kadar içinde bulunduğu durumu çevresine hissettirmemiştir.

Hacı Mustafa Eren İhramcızade döneminde müridanın sayısal artışıyla birlikte ortaya çıkan kontrolsüz davranışları gözlemlemiştir. Bu sebeple tarikatın özünden ayrılmadan dönemin insanının uygulamakta zorluk çekmeyeceği özgün terbiye metodlarını hayata geçirmeye başlamıştır. Öncelikle İhramcızade döneminde yetişmiş müridleri kendi çevresine toplamaya çalışmamış, gençlerden oluşan yeni bir kadro oluşturma gayreti içinde olmuştur. Bu gayret çerçevesinde müridin manevi ilerleyişinde aşamaların ifade edildiği kalp, ruh, sır, hafi, ahfa gibi isimlerle adlandırılan makamları uygulamadan kaldırmıştır.

Bir müridin Tarikata İntisabı Nasıl Olur: Hacı Mustafa Eren bağlıları ile yaptığımız görüşmelerde intisablarda iki temel sebep görülmektedir. Bunlardan birincisi günlük farz ve sünnet görevler dışında daha fazla ibadet yaparak Allah'a yaklaşma ihtiyacı, diğeri ise aile ve yakın çevrenin telkinleridir. Halkaya dahil olmak isteyen kişi zaman zaman sohbetlere katılır, verilen görevleri yapabileceğine kendisi ve ders verici konumdaki kişi ikna olursa kabul gerçekleştirilir.

Hacı Mustafa Eren bağlılarının sayısını artırmaya çalışmamıştır. Cevher gördüğü kişilere teklif götürür, halkaya dahil etmeye çalışırdı. Bu teklif ısrar şeklinde olmaz sadece bir hatırlatmadan öteye geçmezdi. Onun terbiye metodu az sayıda müridle kuvvetli bir iletişim ağırlıklıdır.

Bir Müridin Günlük Görevleri Nelerdir: Müridden istenen ilk görev Kuran-ı Kerim ve sünnete sıkı bir bağlılıkla yaşamayı prensip haline getirmesi diğeri ise ibadetlerde istikamet denilen son nefese kadar Allah'ın huzurunda olduğunu unutmadan yaşamasıdır. Keramete inanılmakla birlikte amaç haline gelmemesi için bütün yollar kapatılır.

Bu genel prensipler dışında müridin her gün 1.000 kez kelime-i tevhidin tekrarının yapıldığı dersi, evrad-ı bahaiyye virdini ve 1 cüz Kuran-ı Kerim okuması, sürekli abdestli olması, kuşluk, duha, evvabin, teheccüd namazları, öğlen namazı ve yatsı namazının son sünnetlerini 4 rekat kılması gibi görevleri vardır. Mürid haramları kesinlikle terk eder mekruhları da haramlar kadar kendisinden uzak tutmaya çalışır.

Sohbet, Beyit Okumak, Çay İçmek: Eren yolu bağlılarının farz ve sünnetlerden sonra en temel görevi sohbettir. Sohbet, ihvanların beraberliklerinin mümkün olduğu kadar artırılması tüm faaliyetlerin ola-

44 Kaynak kişi: Bayram Horoz

45 Kaynak kişi: Zekeriya Akgül

46 Kaynak kişi: Zekeriya Akgül

47 Kaynak kişi: Durdu Duman

48 Hatıra Defterinden. Bu Defter Baki Eren Özel Arşivindedir.

49 Bu notun kayıt edildiği defter Baki Eren'in özel arşivindedir.

bildiğince birlikte yapılmasıdır. Bu halin en belirgin uygulaması ise vekale ve evlerde yada kırlarda diz dize gönül gönüle olmaktır. Oturma olarak da isimlendirilen sohbetlerde dervişler halka halinde, başları önlerinde, iki dizleri üzerinde devamlı murakabe içindedirler. Tek kelime konuşmadan saatler geçen sükûti tarz sohbetlerde iki uygulama belirgindir. Bunlardan birincisi beyit okuma adı verilen bazı manzum eserlerin dervişler tarafından seslendirilmesidir. İhvan ahenkli bir sesle kimi zaman Niyazi Mısıri'den, Yunus Emre'den, Fuzulî'den, Emrah'tan, Hulusi'den bazan Aşık Veysel'den, Pir Sultan Abdal'dan mısraları çalgı aleti olmadan okurlar. Beyitler rastgele seçilmez. Müridin iç dünyasını yansıtır. Bazan didaktik, bazan da aşk muhtevalıdır. Umumiyetle solo olarak nadiren koro ile okunmaktadır. Beyit dervişin vaazıdır, sohbetin körüğüdür. Eğer istek olursa aynı beyit birkaç defa okunabilir. Sohbetlerde konsantrasyonun en yoğun olduğu an beyit okuma esnasındadır. Bu sırada içeriye kimse girmez, sessizlik zirveye çıkar.

Her dervişin en az üç beyit bilmesi ve defteri olması elzemdir. Cebe sığacak büyüklükte olan bu defterler aşk ile gözyaşları arasında elyazısı ile hazırlanmalıdır. Matbaa türü defterler makbul değildir. Yazılacak her beyitin bir hatırası olmalıdır. Hacı Mustafa Eren'in 1969 ile 1991 yılları arasında beyitleri şerh ettiği bir kere görülmüştür. Altınova'da bir sohbetinde Niyazi Mısıriye ait divanın tamamını ihvana açıklamıştır. Bu divan için "tarikatımızın kanun kitabıdır" diyerek önemine vurgu yapmıştır.

Sohbetlerin diğer belirgin unsuru ise porselen demliklerde hazırlanan çayların minik cam bardaklarda kılama⁵⁰ usulü ile içilmesidir.⁵¹Semaver her zaman olmasa da umumiyetle çay sohbetinin en belirgin unsurlarındandır. Çay içmek sohbetin ana figürü değildir. Sohbetin süresini uzatmak için çay içilir.

Hatim Hocası: Hacı Mustafa Eren'in terbiye sisteminde ritüelleri yöneten, müridlere tarikat dersinin tarifini yapan kişilere hatim hocası denilmektedir. Umumiyetle müridlerin olduğu her şehirde bir hatim hocası bulunmaktadır. İstanbul gibi büyük şehirlerde birden fazla sayıda olabilmektedir. Hatim hocalarını şeyh bizzat belirler.

Vekale: Hacı Mustafa Eren'in müridlerinin toplantı mekanlarına vekale adı verilir. 1559 tarihli bir Osmanlı belgesinde ticari ve ziraai emtianın korunduğu anbar anlamında kullanılmaktadır.⁵² 1579 tarihli başka bir belgede anbar olarak tarifi yapılmakta bu geniş anbarın avlusuna kimsesizler için konaklama mekânları yapılması istenilmektedir.⁵³ 1907 tarihli bir Osmanlı süreli yayınında ise Hicaz'a giden hacıların Cidde'de konakladığı han anlamında kullanılmıştır.⁵⁴ Halidi tarikatında vekale tabiri ilk defa İhramcızade İsmail Hakkı Toprak döneminde karşımıza çıkmaktadır. Müridler bu mekânlarda toplanarak sohbet ederler ve diğer dinî görevlerini yerine getirirler. Herhangi bir apartman dairesi ya da yaşanan çevrenin şartlarına uygun olarak müstakil yapı şeklinde olabilmektedir. Sade bir tefrişatı vardır. Yerde oturulur ve yemek yenilir. Mütevazi bir istirahat mahalli de bulunabilir. Vekalelerin kütüphanelerinde umumiyetle Kuran-ı Kerimler, mealler, tefsir, ilmihal, Niyazi Mısıri, Hulusi, Yunus Emre gibi divanlar yer alır. Yemek, temizlik vs. görevler kişilere münhasır değildir. Hizmetler ortaklaşa görülür. Günlük işler gönüllülük esası ile yerine getirilir.

Hacı Mustafa Eren'in tarikat anlayışı çerçevesinde oluşturduğu vekaleleler Giresun'dan çıkarak kuzeyden güneye, doğudan batıya tüm Türkiye genelinde yaygınlık kazanmıştır.

50 Sohbetlerde sessizliğin sağlanması için çayın şekerle tatlandırılmasında kaşık kullanılmaz. Bunun yerine daha önceden küçük parçalara ayrılan küp şekerler ağza alınarak çay içilir.

51 Çay içme geleneğinin Nakşibendi tarikatında ilk defa hangi tarihte uygulanmaya başlandığına dair elimizde kesin bir veri yoktur. Ancak çayın Türkler arasında yaygın şekilde içilmesine ilişkin bir menkıbe bulunmaktadır. Menkıbeye göre Hoca Ahmet Yesevi uzun süren yolculuğun ardından Hitay sınırında bir Türk köyünde istirahat için misafir olmuş. Misafir olduğu ev sahibinin eşi doğum sancısı çekmekte imiş. Bu sebeple Hoca'dan dua etmesini istemiş o da bir dua yazmış. Yazılan dua kadının beline bağlanınca doğum kolayca gerçekleşmiş. Bu duruma sevinen ev sahibi Yesevi'ye çay getirmiş. Hoca çayı içtikten sonra terleyerek yol yorgunluğundan kurtulmuş. Bunun üzerine "Bu şifalı bir şey imiş hastalarınıza bundan içirin ki şifa bulsunlar. Allah kıyamete kadar buna revac versin" diye dua etmiştir. Prof.Dr. Fut Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları Altıncı Baskı, s.45.

52 BOA, A.DVNS.MHM.d, 3/156

53 BOA, A.DVNS.MHM.d, 36/782

54 Servet-i Fünun, 26 Temmuz 1323, s.850, Kapak Resmi

Hatm-i Hâce: Nakşibendi tarikatı mensuplarının topluca muayyen dua ve zikirleri okumasına hatmi hâce denilmektedir. Hatmi hâce Nakşibendi tarikatında önemli ritüellerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Hacı Mustafa Eren'in bu konudaki uygulaması şu şekildedir: 5 kere Estağfirullah, Salavat-ı Şerifeler, 7 Fatiha-i Şerif, 100 Salavat-ı Şerife, 79 İnşirah Suresi, 1000 İhlas Suresi, 7 Fatiha-i Şerif, 100 Salavat-ı Şerife, müridler tarafından şeyh yada hatim hocaları yönetiminde okunur. Müridi dış dünyanın etkilerinden korumak için mekânda bir dizi tedbir alınır. Oda da ışık varsa kapatılır, perdeler çekilir. Bütün ihvan dizleri birbirine değecek şekilde sessizce oturur. Gözler kapalı, başlar öndedir. Hatim hocası küçük çakıl taşlarını tüm ihvana eşit şekilde dağıtır. Müridler de ellerindeki taşların sayısı kadar sure ve salavat-ı şerifeleri hatim hocasının alçak sesle hitabından sonra okurlar. İhvanlar sure ve salavat-ı şerifeleri kaç adet okuyacaklarını kendilerine dağıtılan taşların sayısından anırlar. İhlaslar ve Fatihalar okunarak ritüelin sonlanması ile birlikte ihvanlardan herhangi birisi Kuran-ı Kerim'den birkaç ayet miktarı okur ve böylece hatm-i hâce tamamlanır.

Hacı Mustafa Eren hatm-i hâceyi uzun yıllar cuma akşamları okutmuştur.⁵⁵ Hatmin belirlenmiş zamanlarda okunması usulü ihvanın vekaleye sevgi ile değil görev gereği devam etmesi sonucunu doğurmuştur. Bu durumun izalesi için yapılan istişarede hatm-i hâcenin belli günlerde gerçekleştirilmesi yerine vecd halinin yükseldiği zamanların tercih edilmesi fikri benimsenmiştir. Eren Efendi'nin vefatına kadar da bu usul devam etmiştir.

Tevhid Hatmi: İhvanın 70.000 kelime-i tevhidi hatm-i hâce usulünde olduğu gibi birlikte okumasına tevhid hatmi denilmektedir. Nadiren gerçekleştirilen bu ritüel bir ihvanın vefatından sonra yada çok önemli bir sıkıntı ortaya çıktığında ilahi yardımı celb etmek için okunmaktadır.

Mimari Eserleri

Eynesil Çeşmesi:Çeşme Samsun-Trabzon karayolunun Eynesil girişinde Yeni Cami yanında Biberci Kumu mevkiinde yer almaktadır. Yapımına 1973 yılında başlanmış 1976 yılında tamamlanmıştır. Yaklaşık 4 km uzaklıktaki kaynak suyu Hacı Mustafa Eren önderliğinde ilçenin merkezine getirilerek halkın içme suyu ihtiyacının giderilmesinde katkı sağlamıştır. Şehre kazandırılan su sıradan bir çeşme ile halka arz edilmemiş hiçbir yerde örneği olmayan bir sanat eseri yapılarak insanlara sunulmuştur. Tamamen kesme taştan yapılan çeşme Türkistan, Selçuklu, Osmanlı mimari özelliklerini bir araya getiren özgün bir yapıdır.

Ören Cami: Eynesil İlçesine bağlı Ören beldesinde Yakuplu Mahallesi Dükkânyanı mevkiindedir. 140 metrekare kullanım alanı 160 metrekare toplam alana sahiptir. Alt katında gasilhanesi kuzey tarafında üç çanaktan kaynak suyu akan şadırvanı bulunmaktadır. Tamamen kesme taştan yapılan caminin inşaatına 1978 yılında başlanılmış 1982 yılında tamamlanmıştır.

Ören Merkez Cami: Yapımına 1990 yılında başlanılmıştır. Camidüzü mahallesindedir. Tamamen kesme taştan inşa edilen cami 1 dönüm alan üzerinde yaklaşık 400 metrekare ve iki kapılı olarak inşa edilmiştir. Duvar yüksekliği 13, kalınlığı ise 2 m'dir. 18 m yükseklikte tek ana kubbe üzerine inşa edilmiştir. Son cemaat mahallinde 6 mermer sütun üzerinde yapılmış 5 küçük kubbe bulunmaktadır.

Eynesil Yeşil Cami: Samsun-Trabzon karayolunun Eynesil ilçesinin hemen çıkışında sahilten yaklaşık 50 m uzaklıkta yer almaktadır. Yapımına 1987 yılında başlanılmıştır. Tamamen kesme taştan inşa edilmiştir. Mimaride en belirgin çizgi XVI. yy Osmanlı cami mimarisi olmakla birlikte Beylikler döneminden izler bulunmaktadır. Batı kapısı Divriği Ulu Cami taç kapısından kuzey kapısı ise Tokat Hatuniye (Meydan) camii kapısından örnekleme sureti ile yapılmıştır.

Bulancak Sarayburnu Cami: Bulancak İlçesine 3 km uzaklıkta Ballica mevkiinde Samsun-Trabzon yolu kenarındadır. Caminin inşaatına 1987 yılında başlanılmıştır. Tamamen kesme taştan inşa edilmiştir. Duvar kalınlığı 130 cm, duvar yüksekliği 16, kubbe yüksekliği 38 kubbe çapı 19 m'dir. İki adet çift şerefeli

55 Hacı Mustafa Eren Türkiye'nin siyasi açıdan sıkıntılı olduğu dönemlerde hatm-i hâce geleneğine ara vermiştir.

olarak yapılacak minarelerinin yüksekliği ise 50 m olacaktır. Caminin toplam alanı 8.000 metrekare kapalı alanı ise 2268 metrekaredir. Ana kubbe 4 fil ayağı üzerinde bulunan 4 yarım kubbe üzerindedir. Son cemaat mahallinde 6 mermer sütun üzerinde 5 kubbe bulunmaktadır. Minber ve mihrabı mermerden yapılan caminin ortasında havuzlu bir şadırvanı bulunmaktadır.

Vefatı: 63 yıllık bir yaşamdan sonra 1989 yazında böbreklerinde ileri derecede kanser teşhis edilmiştir. Bu hastalık 1990 yılı Mart ayında ağırlaşarak onu yatağa bağlı hale getirmiş 23 Temmuz 1991 tarihinde Bulancak'ta vefat etmiştir. Cenazesi müridlerinden Kemal Dere, İbrahim Karahasan, Hasan Boz ve Rahmi Gedikli tarafından yıkanmış namazı ise İbrahim Karahasan hoca tarafından kıldırılmıştır. Eynesil'de Yeşil Cami avlusuna defn edilmiştir. Kabri sade geçen ömrü gibi son derece mütevazidir. Mezar taşında vefatının üzerinden 22 sene geçmiş olmasına rağmen hiçbir yazı bulunmamaktadır.

Sonuç

Hacı Mustafa Eren müridlerine dinin ibadete yönelik uygulamalarını tasavvuf neşesi ile birlikte uygulamış, İslam dininin sosyal hayattan kopmadan uygulanması gayreti içinde olmuştur. Tarikat hayatının haftanın belli bir günü içinde uygulanması değil tüm yaşam boyunca tatbikini öğrencilerine ilke olarak vaz etmiştir. Kendisine niçin vaaz etmiyorsunuz şeklinde yöneltilen soruya "Bizim anlatacağımız hususlar kitaplarda yazılıdır" şeklinde cevap vermiştir. Bu cevabı ile sükûti sohbetlerle insan yetiştirmeyi prensip edindiğini ifade etmiştir.

Hacı Mustafa Eren çevresinde bulunan Müslümanlara tarikat hayatını yaşayabilmeleri için öncelikle İslami anlamda eğitimlerini tamamlamış olmaları gerektiğini zaman zaman ifade etmiştir. Gerçekleştirdiği mimari projelerde maliyet ve süre gibi hususları dikkate almamış, aşkın maşukuna sunduğu bir hediye olarak düşünmüştür.

Ekler

Ek-1: Hacı Ahmet Niksari'nin Nüfus Tezkiresi

Ek 2a: Mustafa Rumi'nin Hacı Ahmed Niksari'ye Verdiği İlim İcazetnamesi.

Ek 2b: Mustafa Rumi'nin H. Ahmed Niksari'ye Verdiği İcazetnamenin Devamı.

Ek 3: Mustafa Rumi'nin Hacı Ahmed Niksari'ye Verdiği Tarikat İcazetnamesi

Ek 4: İhramcızade İsmail Hakkı'nın Hacı Mustafa Eren'e gönderdiği 1954 tarihli mektup

Ek 5: Ahmed Okur'un Hacı Mustafa Eren'e Verdiği İcazetnamenin Son Sayfası

Ek 6: Eynesil Ören'de Hacı Mustafa Eren Vekalesi

Ek-7: Hacı Mustafa Eren'in Eynesi Yeşil Camii yanındaki Kabri

Ekler

Ek-1
Hacı Ahmet Niksarı'nın Nüfus Tezkiresi

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي خلق الاسان وعلمه البيان وعلم الهم الاسهام وامرهم بالذمة بسجود وحرية
لعلمه وتعليمه اسماء والاعيان والصلوة والسلام على سيدنا محمد الذي منح الله تقاهما
امته بقوله تعالى انما يخشى الله من عباده الصالحين وعلو آله واصحابه والتابعين للربم باصان
اليوم الدين رضى الله تعالى عنهم وعناهم جميعين وبعد فلما حضر مجلس السرافاضل الزمان وكابر
الاولان ونواضع بالحقور مجلس الفقير المستعين بضابفة الملك الفذير الاخ الصالح العالم العايز مولانا و
باعث مفضلنا احمد بن يوسف المسعودي وفقه الله تعالى ما بحبه وبرضاه وجعل اخره اول من اولاه
وبشره الشرا المديد والهر المزدبتم افرط فيه حتى استغاص واستغاص واحسن الظن الى فاستباز
قطانه ابن اهل لذلك مع اني غير لا في الحقيقة لان ابا فضل اعان اجزا الا ان بابا الجار مفرج ومثقف
والوصول الى الحقائق من الله تعالى ما مول وسفون فاجرتة متوكلا على الله تعالى بتوفقه وعنايه اجارة
كاملة بان يروي عنى ما يجوز روايته من العادوم سمعية وعقولة نظرية وعمدية اصولا وفروعا وتفسير
وحدثا كما استبدي العالمون الفاضلون احمد رشدي القره اغامى ومطهر بن محمد الفيتاني المشهور
بصعد زاده وكما انما له الآخرة العالمون الكاملون عبد الرحمن الفيتاني ومحمد بن حافظ الصغرى الفيتاني
وعبد الرحمن الكازرو ومحمد بن عبد الله بن الوليد سعيد الخادمي وغيرهم من الخادمي والهم الله تقاهما
منها ما أخذهم وسندهم الى سائر الاستاندة برهان الاناضل تصد الاضطراب بلا ارتباب صاحب التصانيف
العجيبة والتاليفات السديعة مولانا ابو عبد محمد المظني الخادمي قدس الله اسراره وافاضل علمائنا من ركابته
انفاسه عن والده مطهر بن عثمان الخادمي عن شيخه محمد الطوسوس عن مولانا محمد بن احمد بن عبد العالي عن والده
عن مولانا زكريا الانصاري عن مولانا ابن حجر الصغادني عن مولانا برهان الدين عن ابن الشيخة عن مولانا سراج
الدين الزبير عن مولانا اب الوقت عبد الا ولعن مولانا ابو الحسن عبد الرحمن الذي وودى عن مولانا عبد الله
الشرطي عن مولانا محمد بن يوسف الفرزي عن مولانا محمد بن المجدل البخاري رضي الله تقاهما واسعة نفعهما
السند الى رسول الله صلى الله عليه وسلم وايضا اخذ ابو سعيد الخادمي عن احمد القازبادي عن محمد القسيري
عن اهل الكوراني عن الشيخ الجزري عن مولانا احمد النجاشي عن مولانا امير زمان الشيرازي عن مولانا احمد الدين الشيرازي
عن المحقق الدواني عن مولانا محمد بن الدين الكشكاشي عن الاستاذ محقق السيد الشيرازي عن مولانا مبارز
شاه عن مولانا قاضي الدين الرازي عن الامامة الشيرازي عن الكاتب الفزقي عن الامام فخر الدين الرازي عن
الامام حجة الاسلام محمد الفزقي عن امام الحرمين عن والده عن ابى القاسم عن ابى محمد بن سلمان العلوي
عن ابى هيثم المرادي عن ابى العباس محمد عن ابى القاسم عثمان عن ابى ابراهيم السجستاني عن ابى عبد الله محمد بن
ادريس الشافعي عن محمد بن حسن الشيباني عن امام الامامة سراج امة ابو حشيف نعمان بن ثابت الكوفي
رحمه الله واسعة عن حماد بن ابراهيم الخوصي عن علقمة و ابن سعد بن محمد بن الاسود بن يوسف
وابن عبد الرحمن عبد الله حبيب رحمة الله تقاهما واسعة والاولان عن عبد الله بن مسعود رحمة الله

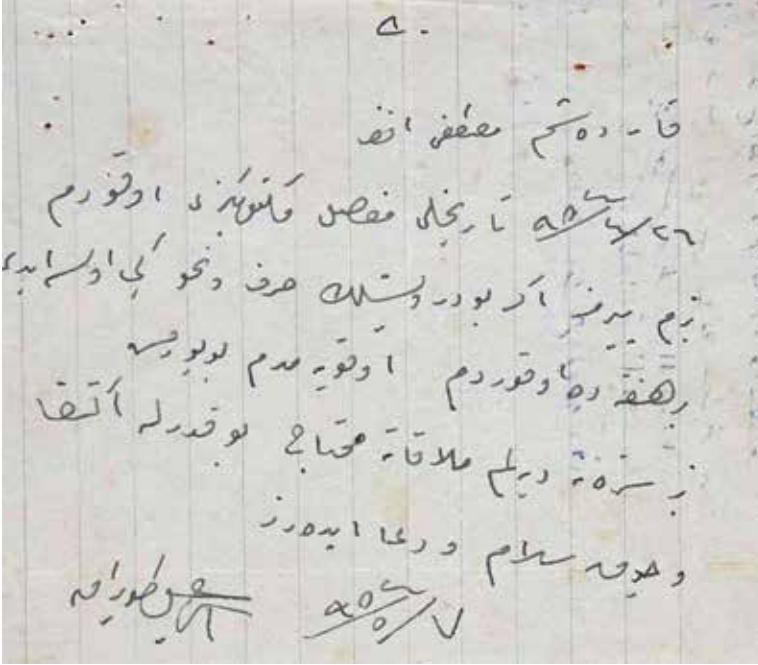
Ek 2a:
Mustafa Rumi'nin Hacı Ahmed Niksarî'ye Verdiği İlim İcazetnamesi

و ابن عبد الرحمن عبد الله حبيب ربه الله تقاه الله وأسعد والأولاد عن عبد الله بن مسعود ربه الله
والثالث عز علي بن ابي طالب رضوا الله تقاه الله وكرم الله وجره وهما عن خاتم النبيين ورسول رب العالمين محمد
صلى الله تعالى عليه وسلم تسليماً كثيراً والد ومحبه اجمعين فابراهيم الريح الصالح اوصى وانفسه العيبة المسرفه
المذبذبة العاصبة وثانيا ابراهيم مع جمع الطلبة والاخته بما اوصى به الله تعالى عامة ابناءه وكافة اوليائه
والثالث صلى الله تعالى عليه خلقا خونا واخذ اصحابه رضوا الله تقاه الله تعالى عليهم وعلينا معهم اجمعين وكافة امته و
عامة المسلمين بنفوس وديارهم فعلك باعلاها ولا يتحصل ذلك الا بتز ما لا يغنه عليك ثم عليك ..
بعضكم الكتاب والسنة والاجتناب عما يرضى سماعا عن اعتباره بجعلنا هو الارادى والانضيق وكل عمل كما لو اب
وجعل النبوات وما قبل وصفه لا بأس فيه كالمحرم الرب وكمن مع الناس عور رفته ولينة وبشاشة وحرم
وتواضع ونسفة وتحمل على اذنية واسائة من كل احد واياك ومحج السيرة السفراء والغنيا والغيا
والاسرا والظالماء ومحبهم وعرض ما جبه اليهم واصر من اهل الدين كما اسد ولا تملق لهم لدناهم
واستغن ما شئت منهم واقصر حاجتك ما استطعت الى مولاي ودم عواصاة شكر الوضوء والاشراق والضحى و
الاربعين سيما السلطنة الكبرى التي هي الفخيد وعلى صيام ايام البيض وعشرون الحجة وستة الشوال و
عاشوراء ورجب وشعبان وكل اثنين وحسن سيما الدودي وعلى تلاوة القرآن حولا ونية وعلى ذكر الله
تعالى لسانا وجنانا مرعيا الشريعة العربية وعلى سائر وظائف العبادة والاعمال الصالحات بالنيات الحالقة
ثم المجموع منك ابراهيم الصالح ان انسانا من صالح دعواتك اعقابا صلواتك واد باسائر طاعاتك وخصوصا في
اسحارك وفضا الله تعالى واياك بالنشر المديد والفهم المذيد والمادوم النافعة والاعمال الصالحات قلله الجود
في الاخرة والاولى وله المثل الراجحى ورضنا الله تعالى واياك كون آخرك اذنا لا اله الا الله محمد رسولا الله
صلى الله تعالى عليه سيدنا محمد والد وصحبه اجمعين الطيبين الطاهرين والاموال واوقاف ابا الله العلي العظيم ربه تقبل
منا انذرت السمع العالم سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين
صدر من اقر الورى واحقر من الترو المفتخر بخدمة المشايخ والعلماء
تربا اقدام الطهارة والغزاة مصطفى بن عمر الشيرازي
مولود والجور وموطن غفرا بما وعظ
غنيها

Ek 2b:
Mustafa Rumi'nin H. Ahmed Niksari'ye Verdiği İcazetnamenin Devamı.

Ek 3:
Mustafa Rumi'nin Hacı Ahmed Niksari'ye Verdiği Tarikat İcazetnamesi

Ek 4:
İhramcızade İsmail Hakkı'nın Hacı Mustafa Eren'e gönderdiği 1954 tarihli mektup

Ek 5:
Ahmed Okur'un Hacı Mustafa Eren'e Verdiği İcazetnamenin Son Sayfası

Ek-6:
Eynesil Ören'de Hacı Mustafa Eren Vekalesi

Ek-7:
Hacı Mustafa Eren'in Eynesil Yeşil Camii yanındaki Kabri